

ODLUČNO SE BORITI PROTIV ZLOUPOTREBA U PRIVREDI

KLJUČNE STAVOVI I PORUKE SA SEMINARA

U organizaciji Instituta za ekonomiku i finansije, u Sokobanji je u prirodu 5-7. novembar 2025. godine održan seminar ne temu ZLOUPOTREBE U PRIVREDI. Iz dvodnevni rasprava izvlačimo kao bitne sledeće naglaske.

1. Stabilnost čitavog pravnog i ekonomskog sistema odnosa u društvu Republike Srbije zahteva uređenje svih komponenti tog sistema, njihovo koordinisano sadejstvo, neprekidno nadgledanje i intervencije usavršavanja. Investiranje u stalno kultivisanje tog sistema osnov je njegovog prilagođavanje potrebama razvoja koji donosi uvećanje ekonomskog i socijalnog blagostanja. Svako zastajanje u ovom smislu faktički je udar na razvojne mogućnosti i razvojne efekte.
2. Zloupotrebe u privredi su destruktivna sila koja oduzima snagu pravnog i ekonomskog sistema, ruši njegovu stabilnost i uzrokuje postizanje manjih razvojnih efekata od onih koji bi se postigli u normalnim, zdravim uslovima. Zloupotrebe favorizuju počinioce, donoseći im nelegalne koristi i šteti one koji su diskriminirani. Svaka takva pojava nanosi nepravdu, neosnovano uvećanje bogatstva jednih i nepravedno oduzimanje od drugih. Tu je osnov za poremećaje koji donose: osećaj nepravednosti sistema, nekažnjeno bogaćenje jednog sloja počinioaca, umanjene bogatstva onih kojima se oduzima, gubljenje poverenja u sistem i pravdu u društvu, signal da je profitabilnije baviti se nepoštenim poslom nego poslom koji podrazumeva pošteno zalaganje, opadanje motivacije za pošteno stvaranje i zdravo sticanje bogatstva. Na nacionalnom planu zloupotrebe umanjuju ekonomsku snagu društva, umanjuju bruto domaći proizvod, uvećavaju trošak poslovanja, umanjuju konkurentsku snagu privrede u celini i svakog pogođenog subjekta, slabe budžetske prilive, umanjuje ekonomsku osnovu za rešavanje bitnih socijalnih i ekonomskih potreba. Jednom rečju, zloupotrebe su teg na razvojne težnje i javlja se opadanje realne stope razvoja bruto domaćeg proizvoda u odnosu na potencijalni.
3. Mnogo je znakova da je naša ekonomija pod snažnim udarima zloupotreba u privredi. Signali tih udara su obilati u štampi, u nalazima mnogih organizacija koje spolja posmatraju stanje u našem društvu, u mnogim negodovanjima koja dolaze od privrednih društava, specijalnih organizacija koje posmatraju dešavanja u privredi i od stručnih posmatrača odnosno analitičara. Gomilanje tih signala, zasnovanim na mnogim uvidima, ozbiljan je znak da nešto u našem sistemu nije u redu, odnosno da je nastao razlaz između predviđenog i faktičkog načina funkcionisanja sistema.

4. Uzroci ovakvom stanju su mnogi, počev od zakonodavstva, preko institucija (jednako njihovih postavki i iskazanog ponašanja) do ponašanja u privrednim organizacijama, rukovodećih organa i pojedinaca. Postoje brojne analize zvaničnih institucija i mnogih analitičara da je stanje takvo da treba ozbiljno promisliti mnoge postavke u sistemu, ponašanja institucija, organizacija, rukovodilaca i stručnih službi kako bi se pojava markirale i zatražio način za suzbijanje zloupotreba na svim nivoima. Prezentacije eminentnih predavača i diskutanata na seminaru ZLOUUPOTREBE U PRIVREDI je ukazala na mnoge defekte i potrebe intervencija radi vraćanja na pravno definisane, socijalno prihvatljive i ekonomski zdrave norme ponašanja.
5. Ključne odrednice kvaliteta sistema su u regulativi i institucijama. Regulativa nikad nije savršena, i mnoge regulatorne mere proizvode dejstva koja nisu anticipirana. Ona nije niti može biti idealna, ali mora težiti idealima pravde, jednakosti i stimulativnog navođenja na ponašanja svih u sistemu kako bi se maksimirali i pravda i uvećanje blagostanja u društvu. Institucije moraju imati standardizovane šeme ponašanja i postupati u skladu sa zakonima i oslobođeno od svake pristrasnosti. Mnogo je znakova da su u institucijama mnogi defekti koji dezavuišu i zakonske intencije i razvojne potrebe.
6. Svi se moraju osetiti pozvanima da svoj sistem unapređuju, jer je njegovo unapređenje uslov za brži razvoj koji nas približava ostalom svetu, za bolje zakone koji obezbeđuju da je jeftinije ponašati se po njima nego suprotno od njihovih zahteva, za bolje institucije koje moraju biti na liniji jasnih razvojnih potreba, za zakonito poslovanje koje mora biti isplativije od nezakonitog. Posebna je odgovornost onih koji vode institucije i organizacije, menadžera i stručnih ljudi da se drže zakonitosti u radu i da jačaju svoju etiku koja ih vodi ispravnim putem.
7. Okolnosti su nastupili da se mora raditi na eliminisanju pukotina u sistemu. Najbolja odbrana je uvek preventiva, a prvi znak dobre preventive su dobri zakoni i institucije. Uz ovo, moraju jačati organi nadgledanja nad svim nivoima, da se mora sve pratiti, otkrivati, počinioci privoditi pravdi. Sve ovo mora biti deo ukupnog sistema koji je jak po konstrukciji, stimulativan za one koji se zakonito ponašaju i sa oštrim odvracanjem zloupotreba.
8. Institut za ekonomiku i finansije će sistematski razvijati svoje aktivnosti u borbi protiv zloupotreba u privredi, smatrajući da je dužan da promoviše red i pravdu u ekonomskim i pravnim poslovima u društvu. On će razvijati kako inicijativu radi širenja ideje reda i pravde, tako i praktični rad na suzbijanju zloupotreba u privredi.